

“Kefernahum” Filminin Çocuk Hakları ve Çocuk Suçluluğunda Aile Risk Faktörleri Açısından İncelenmesi

Merve AYDIN¹

Öz

Bu çalışma çocuk haklarının ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörlerinin “Kefernahum” filmi aracılığıyla anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Nadine Labaki'nin yönetmenliğini yaptığı 2018 yapımı olan bu film, işlediği suç nedeniyle hapis cezası alan ve ailesine haklarının ihlaline yönelik dava açan bir çocuğun yaşam mücadelesini işlemektedir. Araştırma doküman analizi çalışmasıdır. Bulgulara göre film içeriğinde çocukların hayatta kalma, gelişme ve korunma haklarının ihlal edildiği; katılım hakkı açısından ise “çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşünü ifade edebilmesi” hakkının yerine getirildiği görülmektedir. Filmde çocuk suçluluğuna yönelik; anne ve babanın çocuklarla ve birbirleriyle olumsuz ilişkisi, ailenin gelir düzeyinin yetersizliği ve kardeş sayısının çok olması, çocuğun çalıştırılması, ailede suçlu bireyin varlığı ile uyuşturucu ve alkol kullanımı, aile içi şiddet, ihmal ve istismar risk faktörleri görülmektedir. Araştırmada çocuk suçluluğuna yönelik aile risk faktörlerine karşın, çocuk haklarının önleyici bir faktör olduğu çıkarımı yapılmıştır. “Kefernahum” filminin, çocuk haklarına ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörlerine ilişkin farkındalık amaçlı uzmanlara yönelik düzenlenecek programlarda materyal olarak kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, suça sürüklenen çocuk, aile risk faktörü, Kefernahum, film analizi

¹Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, E-posta: pskdanmerveaydin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9216-3410

AYDIN, M.(2026) “Kefernahum” Filminin Çocuk Hakları ve Çocuk Suçluluğunda Aile Risk Faktörleri Açısından İncelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 26(72), 545-581. DOI: 10.21560/spcd.vi.1656695

Analysis of The Movie Capharnaüm in Terms of Children's Rights and Family Risk Factors in Juvenile Delinquency

Abstract

This qualitative study aims to contribute to the understanding of children's rights and family risk factors in juvenile delinquency by analyzing the movie “Capharnaüm”. Directed by Nadine Labaki, this 2018 movie deals with the life struggle of a child who is sentenced to prison for a crime he committed and sues his family for neglect of his rights. The research is a document analysis study. According to the findings, it is seen that children's rights to survival, development and protection are violated in the movie content, while there are appropriate scenes in terms of the right to participate. In the movie, the risk factors for juvenile delinquency are seen as negative relationship between parents and children and each other, inadequate economic level of the family and high number of siblings, presence of a criminal individual in the family, drug and alcohol use, domestic violence, neglect and abuse. In the study, it was inferred that children's rights are a preventive factor despite family risk factors for juvenile delinquency. It is suggested that the movie “Capharnaüm” can be used as material in programs to be organized for experts to raise awareness about children's rights and family risk factors in juvenile delinquency.

Keywords: *Children's rights, child ragged into crime, family risk factor, Capharnaüm, movie analysis*

GİRİŞ

Çocuk hakları ve çocukların korunması, tüm dünyayı ilgilendiren kritik konular arasındadır (Zorbaz ve Bilge, 2019). Dünyadaki en masum varlıklar olarak nitelendirilen çocuklar (Özcan, 2023); savunmasız canlılar olarak dünyaya gözlerini açmakta (Hillman, 2006; Dirican, 2018), korunmaya muhtaç olmaları (Öztürk, 2016) ve haklarını koruyamamaları nedeniyle toplum genelinde en incinebilir grubu oluşturmaktadır (Levent, 2011). Çocukların savunmasız olarak algılanması, gelişimlerinde ebeveynlerinin sorumluluklarının ve güvenliklerini sağlayacak stratejilerin gerekliliği (Tisdall ve Morrison, 2023) ile çocukların hukuk kuralları aracılığıyla korunmasını öne çıkartmaktadır (Kandemir, 2025). Çocukların haklarını korumak ve gelişimini sağlamak, devletin görevleri arasında yer almaktadır (Öztürk, 2016; Serin, 2019).

Çocuk hakları; insan hakları çatısı içerisinde bulunan (Dursun, 2019), çocukların kapasitelerine saygı duymaya yönelik bir yaklaşımı gerektiren (Ruiz-Casares vd., 2017), çocukları ihmalden ve istismardan koruyabilen (Aslan ve Doğan-Güldenöğlü, 2018), tüm çocukların doğuştan sahip oldukları hakları ifade eden evrensel bir kavramdır (Güçlü, 2016). Bütün çocukların korunma, gereksinimlerine yönelik hizmetlerden faydalanma, kendini etkileyen kararlar ile kültürel ve sosyal etkinliklere katılım hakkı bulunmaktadır (Cemlyn ve Briskman, 2003). Bu hakların gerçekleşmesi, çocukların gelişimlerini ve kendilerini gerçekleştirmelerini sağlayarak ruh sağlıkları üzerinde olumlu etki oluşturmaktadır (MacLachlan vd., 2023). Çocuk hakları, çocukların sağlıklı ve normal gelişim gösterebilmeleri için hukuk kuralları aracılığıyla korunmakta (Dinç, 2015), yasalarla güvence altına alınmaktadır (Dirican, 2018).

1989 yılında kabul edilen ve 1990 yılında yürürlüğe giren Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Hammersley, 2014), çocuk haklarına yönelik dünya çapında ilk uluslararası yasal belge niteliğindedir (Freeman, 2000). Sözleşme; çocukların üstün yararını önceleyerek güvende yaşamalarını, beslenme, barınma, eğitim gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasını, kendilerine yönelik kararlara katılmalarını, ihtiyaçları olan bilgiye erişmelerini koruma altına almakta (Şen, 2021) ve tüm çocukların aynı haklara sahip olduğunu, tüm hakların birbiri ile ilişkili ve eşit düzeyde önemli

olduğunu vurgulamaktadır (Dağ vd., 2015). Ayrıca sözleşme; çocukların yaşamları ve gelişmeleri için gerekli standartlar üzerinde uzlaşma sağlamakta (Levent, 2011), devletlerin uygulaması gereken asgari yetkileri kapsamakta (Livingstone ve Bulger, 2014) ve tüm insanları çocuk haklarına saygı duymaya, bu haklara uygun davranmaya ve çocuk haklarını geliştirmeye çağırılmaktadır (Tisdall ve Cuevas-Parra, 2022).

Çocukların haklarını evrenselleştiren (Kahraman vd., 2020) ve tüm dünyada çocuk hakları için mihenk taşı hâline gelen Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Gadda vd., 2019); 18 yaşına kadar tüm insanların sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve medeni haklarını kapsamakta olup (Picton-Howell, 2023), bu hakların sağlanmasına yönelik taraf devletlerin sorumluluklarını ifade eden bir başlangıç ile 54 madde içermektedir (Daiute, 2008). Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesindeki haklar; temel haklar, korunma hakları, gelişme hakları ve katılım hakları olmak üzere dört grupta ele alınabilmektedir (Levent ve Dönmez-Övür, 2019). Hayatta kalma hakkı çocukların yaşam haklarını ve beslenme, barınma, sağlık hizmetlerine erişme gibi temel ihtiyaçlarını; gelişme hakkı potansiyellerine tam olarak ulaşabilmeleri için eğitim, bilgiye erişme gibi ihtiyaçlarını; korunma hakkı her türlü ihmal, istismar ve sömürüden korunmalarını; katılım hakkı ise görüşlerini ifade edebilmelerini, kendilerini etkileyen kararlara katılabilmelerini içermektedir (UNICEF, 2007). Sözleşmenin çocukların iyi oluşlarını ve yaşam kalitelerini artırabilecek nitelikte olduğu belirtilmekle birlikte (Casas, 1997); evrensel olarak imzalanan bu sözleşmeye rağmen çocuklar, dünyada en çok ötekileştirilen ve istismar edilen insanlar arasında yer almakta (Anne-Bentley, 2005) ve dünya genelinde çocukları konu edinen adli dava sayısı (Ayaz vd., 2012; Karataş, 2020) ile suça sürüklenen çocuk sayısı giderek artmaktadır (Saruç ve Güneş, 2014; Afşin ve Öğretir-Özçelik, 2016; Bülbül ve Doğan, 2016; Okumuş vd., 2016; Güler, 2017; Öter, 2018; Ataç, 2021; Akkuş-Çetinkaya vd., 2022). TÜİK (2024) verilerine bakıldığında da Türkiye'de 2024 yılında 202 bin 785 çocuğun suça sürüklendiği, 279 bin 620 çocuğun ise suç mağduru olarak güvenlik birimlerine geldiği görülmektedir. Çocuklar tarafından işlenmesine rağmen bildirilmeyen suçların varlığı da göz önünde bulundurulduğunda suça sürüklenen çocuk sayısının çok daha yaygın olduğu söylenebilir (Remschmid ve Walter, 2010; Bobbio vd., 2020).

Çocukla ilgili tüm faaliyetlerde çocukların yüksek yararını önceleyen Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesine rağmen (Lundy, 2019; Keskin, 2022) çocukların hakları ve gereksinimleri kolaylıkla göz ardı edilebilmekte (Lansdown vd., 2014); çocukların içinde yaşadıkları sosyal ve toplumsal çevre, büyüme koşulları (Öztürk ve Erkul, 2023), aile ve arkadaş ortamı gibi unsurların çocukların yararına işlememesi, suça sürüklenmelerine neden olabilmektedir (Afşin ve Öğretir-Özçelik, 2016). Sosyal Yapısal kuramcılar suçu, belirli sosyal koşullar karşısında insanların verdikleri doğal bir tepki olduğunu ve sosyal yapı ile koşulların sonucu olarak suç davranışının meydana geldiğini savunmaktadır (Kızıltepe, 2023). Araştırmalar da akademik başarısızlığın, ebeveyn akrabalığının, akrabalarındaki suç öyküsünün, sigara, alkol ve madde kullanımının, ruhsal rahatsızlıkların (Güler vd., 2018), ebeveynlerin eğitim düzeylerinin, ailedeki kişi ve kardeş sayısının (Isir vd., 2017), erkek cinsiyetin (Yüksel, 2019) suça sürüklenmede etkili olduğunu göstermektedir. Çocukların suça sürüklenmelerinin nedenlerine bakıldığında öne çıkan unsurun aile olduğu görülmektedir (Singh ve Kiran, 2012; Açıkel-Günel ve Daşbaşı, 2019; Keş ve Yılmaz, 2019; Tekgöz-Obuz, 2019; Bilican-Gökkaya, 2022; Zorlu ve Bilgin, 2024). Ebeveynler ve çocuk arasında gerçekleşen aile içi etkileşim (Hoeve vd., 2008; Korkmaz ve Erden, 2010), suça karışan aile bireyinin varlığı (Öğüt vd., 2020; Lokmanoglu vd., 2024), ebeveynlerin çocuk yetiştirme biçimleri, ailenin eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, çocuğun bir işte çalışması, aile bütünlüğünün bozulması, aile içinde ihmal ve istismarın varlığı (Bilican-Gökkaya, 2022), aile ilişkilerinin zayıflığı (Tan vd., 2019), ailede madde kullanan bireyin varlığı (Batman ve Demirel, 2023) çocukların suça sürüklenmelerinde etkili olabilmektedir. Çocukların suça sürüklenmelerinin önlenmesi ise sağlıklı gelişim göstermelerini sağlayan çocuk haklarının bilinmesi ve bunlara uygun hareket edilmesi ile mümkün görünmektedir.

Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 42. maddesi, taraf devletlerin sözleşme hükümlerini çocuklar ve yetişkinler için bilinir hâle getirilmesinin gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Lundy, 2012). Tüm insanların çocuk haklarını bilmesi önemli görülmekte (Dinç, 2015), çocuklarla çalışan veya karşılaşan tüm insanlara yönelik çocuk haklarına

ilişkin farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi gerekmektedir (Polat vd., 2017). Filmler, hem çocukların hem de yetişkinlerin çocuk haklarına yönelik farkındalık kazanmalarında etkili olabildiğinden (Ergüney, 2020; Uğurlu, 2022), çocuk haklarına yönelik düzenlenebilecek farkındalık eğitimlerinde materyal olarak kullanılabilecek filmlerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada incelenen “Kefernahum” (Capharnaüm) filmi de haklarından mahrum bırakılan, şiddete maruz kalan ve kimlikleri yok sayılan çocuklara yönelik sahneler sunmaktadır (Kaçar, 2024). Film, izleyicilerini kolaylıkla kurgusunun içine alabilmesi yönüyle ilgi ile izlenebilmesinin (Sayın, 2021) ve çocuk haklarına yönelik ihlalleri içermesinin (Gezen, 2023) yanı sıra ana karakterinin suça sürüklenen bir çocuk olması ve filmde çocuk suçluluğuna yönelik pek çok risk faktörünün gözlenebilmesi nedenleriyle bu çalışmada tercih edilmiştir. Alanyazında suça sürüklenen çocuklar ile ilgili araştırmalar bulunmakla birlikte, bu çalışmaların yeterli olmadığı (Aslan, 2021) ve önleyici çalışmaların planlanması için çocukları suça sürükleyen aile faktörlerini konu edinen araştırmalara ihtiyaç duyulduğu (Kayma-Güneş ve Gökler, 2017) belirtilmektedir. Bu doğrultuda bu araştırma, çocuk haklarının ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörlerinin film aracılığıyla anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada “Kefernahum” filmi çocuk hakları ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörleri açısından incelenmektedir. Araştırmanın çocuk hakları ihlali ile çocuk suçluğu arasındaki ilişkiye ışık tutması ve çocuk suçluluğunun nedenleri arasında yer alan aile risk faktörlerine ilişkin farkındalık oluşturmaları bakımından alanyazına ve bundan sonra gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, “Kefernahum” filminin çocuk hakları ve çocuk suçluluğu nedenleri arasında yer alan aile risk faktörleri açısından incelendiği nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar; insan yaşamını ve insanların sosyal yaşamlarına yükledikleri anlamları ve deneyimleri ortaya çıkartmaya yönelik olan (Fossey vd., 2002), olayların doğal ortamlarında incelendikleri (Aspers ve Corte, 2019), görüşme, metin ve belge analizi gibi araştırma tekniklerinin

kullanıldığı çalışmalardır (Hammarberg vd., 2016). Nitel araştırmalar; anlatı araştırmaları, etnografik araştırmalar, olgubilim araştırmaları, durum çalışmaları ve kuram oluşturma olarak sınıflandırılabilir (Creswell, 2013). Bunların yanı sıra kayıtlar ve belgeler üzerinden veri toplamayı içeren doküman analizi çalışmaları, nitel araştırmaların içerisinde yer almakta (Sak vd., 2021); filmler de araştırma amaçlı kullanılan dokümanlar içerisinde bulunmaktadır (Corbetta, 2003; Turhan, 2022). Bu çalışmada "Kefernahum" filmi çocuk hakları ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörleri açısından incelendiğinden, doküman olarak "Kefernahum" filminin sahneleri ele alınmıştır. Araştırmada Forster (2006) tarafından belirtilen doküman analizinin dokümana erişim, dokümanın özgünlüğünden emin olma, dokümanı anlama, dokümanı inceleme ve analiz etme, veriyi kullanma olmak üzere beş aşaması takip edilmiştir. Araştırma, insan katılımcı içermeyen bir doküman analizi çalışması olduğundan araştırmada etik kurul izni alınması gerekmemiştir.

Veri Kaynağı

Forster (2006) tarafından belirtilen doküman analizinin ilk aşamasına uygun olarak araştırmada filme bir web sitesi üzerinden erişilmiştir. İkinci aşamada dokümanın özgünlüğünden emin olmak için filmin tanımlayıcı bilgilerine ulaşılmıştır. Araştırmada Nadine Labaki'nin yönetmenliğini yaptığı ve Khaled Mouzanar'ın yapımcılığını üstlendiği, Akademi Ödüllerinde Yabancı Dilde Yılın En İyi Filmi olarak seçilen ve çok sayıda ödülü bulunan "Kefernahum" filmi incelenmiştir. 2018 yapımı olan film, işlediği suç nedeniyle beş yıl hapis cezası alan ve ailesine haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle dava açan 12 yaşındaki bir çocuğun yaşam mücadelesini işlemektedir. Filme ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Filmin Tanımlayıcı Bilgileri

Filmin Adı:	Kefernahum	
Orijinal Adı:	Capharnaüm	
Yönetmen:	Nadine Labaki	
Yapımcı:	Khaled Mouzanar	
Vizyon Tarihi:	25 Ocak 2019	
Oyuncular:	Zain Al Rafea	Tutuklu Çocuk (Zain) Ana
	Cedra Izam	Karakter
	Nadine Labaki	Zain'in Kardeşi (Sahar)
	Fadi Youssef	Zain'in Avukatı (Nadine)
	Kawthar Al Haddad	Zain'in Babası (Selim)
	Yordanos Shifera	Zain'in Annesi (Souad)
	Boluwatife Treasure Bankole	Etiyopyalı Kadın (Rahil)
	Alaa ChouchNiye	Rahil'in Bebeği (Yonas)
	Nour el Husseini	İnsan Kaçakçısı (Aspro)
		Sahar'ın Eşi (Assad)
Tür:	Dram	
Ülke:	Lübnan	
IMDb Puanı:	8.4 (18.11.2025)	
Süre:	126 dakika	

Filmin konusu kısaca şu şekilde özetlenebilir:

Zain; kalabalık ve yoksul bir ailede yaşayan, bakımsız bir evde barınan, eve para getirmek için ağır şartlarda çalışan, okula gitmeyen ve nüfus kaydı bulunmayan 12 yaşında bir çocuktur. Kardeşini korumak için her türlü mücadeleyi veren Zain; ailesinin borçlarını ödemek için 11 yaşındaki kardeşi Sahar'ı, Zain'in yanında çalıştığı ve ev sahiplerinin oğlu olan Assad ile zorla evlendirmesi sonucunda evden kaçır. Kendi başına hayatta kalma mücadelesi veren Zain, lunaparkta çalışan ve ülkede oturma izni bulunmayan Rahil isimli bir görevli ile tanışır. Rahil, bebeği Yonas'a bakması karşılığında Zain'i evinde barındırır ve beslenme, temizlenme gibi temel gereksinimlerini karşılamasına yardımcı olur. Ancak bir süre sonra Rahil'in yakalanması nedeniyle Zain, Yonas'a tek başına bakmak durumunda kalır. Kendi hayatta kalma mücadelesinin yanı sıra Yonas'ın da hayatta kalması için çaba sarf eden Zain; barınacak yerlerinin, paralarının, gıdalarının kalmamasına daha fazla dayanamayarak Yonas'ı para karşılığında iyi bir aileye vereceğini

söyleyen Aspro'ya verir. Aynı zamanda Aspro'nun kendisini de yurt dışına çıkartabileceğini söylemesi üzerine Zain, belgelerini almak için evine döndüğünde nüfusa kayıtlı olmadığını ve kız kardeşi Sahar'ın da hamile kaldıktan sonra öldüğünü öğrenir. Ardından eline bıçağı alıp koşarak evden uzaklaşır ve Assad'ı yaralar. Beş yıl hapis cezası alan Zain, bir televizyon programında çocuk istismarı konusunun işlendiğini görür ve ailesine kendisini hayata getirdikleri için dava açar. Zain'in ailesine dava açması ile mahkeme salonunda başlayan film, geriye dönüşlerle Zain'in yaşam mücadelesini anlatır ve pasaport alması için gülümseyerek fotoğraf çekilmesi ile biter.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanması ve analizi sürecinde Forster (2006) tarafından belirtilen doküman analizinin üçüncü ve dördüncü aşamalarına uygun hareket edilmiştir. Üçüncü aşama kapsamında filmin ilk izlemesi gerçekleştirilmiş, bu izlemede filmi tanımak ve araştırma problemi karşısında filmin nasıl ele alınacağını belirlemek amaçlanmıştır. Dördüncü aşama kapsamında film tekrar tekrar izlenmiştir. İkinci izlemede filmdeki diyaloglar ile sözel olmayan iletişim öğelerine dikkat edilerek çocuk haklarına uygun olan ve olmayan durumlar ile çocuk suçluluğunda aile risk faktörleri hakkında notlar alınmıştır. Üçüncü izlemede film sahneleri anlamlı bütünlük oluşturacak şekilde 26 sekansa bölünmüştür. Dördüncü izlemede ise her sekansın üzerinde ayrı ayrı durularak film sahnelerinin analizi, çocuk hakları ile çocuk suçluluğunda aile risk faktörleri kontrol listelerine (Tablo 2-3) göre gerçekleştirilmiştir.

Çocuk haklarını içeren kontrol listesi oluşturulurken Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 1. kısmında yer alan çocuk haklarına (UNICEF, 2004) kısaltılarak yer verilmiştir. Bu doğrultuda çocuk hakları kontrol listesi; 40 maddeden ve hayatta kalma hakkı, gelişme hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Çocuk haklarının kategorilere ayrılmasında ise UNICEF (2007) tarafından yapılan sınıflandırma dikkate alınmıştır. Araştırmada çocuk suçluluğunda aile risk faktörleri kontrol listesi oluşturulurken kapsamlı alanyazın taraması yapılmış olup alanyazındaki çalışmalarda (Acar vd., 2015; Kayma-Güneş ve Gökler, 2017; Bilican-Gökkaya, 2022) yer alan bilgiler derlenmiştir. Verilerin analizinde kullanılan kontrol listeleri Tablo 2'de ve Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2. Çocuk Hakları Kontrol Listesi

Hayatta Kalma Hakkı	
M3	Çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararının gözetilmesi
M4	Devletin çocuklara tanınan hakların uygulanmasına yönelik her türlü tedbiri alması
M6	Devletin çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için gerekli çabayı göstermesi
M9	Çocuğun anne ve babasıyla birlikte yaşama hakkı
M18	Çocuğun yetiştirilmesinde anne babanın sorumluluklarını yerine getirmesi
M24	Çocuğun sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı
M27	Çocuğun gelişimini sağlayacak hayat seviyesi hakkı ve bu sorumluluğun öncelikle anne baba tarafından yerine getirilmesi
Gelişme Hakkı	
M5	Devletin çocuktan hukuken sorumlu olan kişilerin veya çocuğa rehberlik etmesi için anne ve babasının sorumluluklarına, haklarına saygı göstermesi
M7	Çocuğun nüfus kütüğüne kaydedilmesi, isim ve vatandaşlık hakkı
M8	Çocuğun kimliğinin korunması hakkı
M10	Çocuğun ve anne babasının ayrı devletlerde olması durumunda düzenli olarak iletişim kurması ve doğrudan görüşebilmesi
M14	Çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına saygı duyulması
M17	Çocuğun gelişimine yönelik ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi edinme hakkı
M23	Engelli olarak nitelendirilen çocukların gelişmesine yönelik haklar
M26	Sosyal güvenlikten yararlanma hakkı
M28	Çocuğun eğitim hakkı
M29	Çocuğun eğitimi amacına uygun alma hakkı
M31	Çocuğun dinlenme, eğlenme, boş zaman değerlendirme, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılma hakkı
Korunma Hakkı	
M1	Erken yaşta reşit olma durumu haricinde 18 yaşına kadar her insanın çocuk sayılması
M2	İrk, renk, cinsiyet, ulusal, etnik ve sosyal köken gibi nedenlerle ayrımcılık gösterilmemesi
M11	Çocuğun ülke dışına kaçırılmaktan korunması
M16	Çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine müdahale yapılmaması
M19	Çocuğun her türlü istismar ve kötü muameleden korunması
M20	Aile çevresinden yoksun kalan çocuğun devlet tarafından korunması
M21	Çocuğun evlat edinilmesi hakkı
M22	Mülteci çocukların korunmasına yönelik haklar

- M25 Korunma veya bakım altına alınan çocuğun takibinin yapılması
- M30 Azınlıkların ya da yerli halkların dilini kullanma, kültür ve inancını özgürce yaşama hakkı
- M32 Çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte çalıştırılmasına karşı korunma hakkı
- M33 Çocuğun uyuşturucu ve psikotrop madde kullanımından korunma hakkı
- M34 Çocuğun cinsel istismardan korunma hakkı
- M35 Çocuğun satılmaktan veya kaçırılmaktan korunma hakkı
- M36 Çocuğun esenliğine zarar verebilecek diğer her türlü faaliyetten korunma hakkı
- M37 Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların yetişkinlerden ayrı tutulması, ailesi ile görüşebilmesi, diğer yardımlardan yararlanabilmesi vd. haklar
- M38 15 yaşından küçük çocukların askere almaktan kaçınılması, silahlı çatışmalardan çocukların korunması hakkı
- M39 Çeşitli nedenlerde mağdur olmuş çocukların sağlığa yeniden kavuşabilmesi ve toplumla bütünleşebilmesi için önlemler alınması
- M40 Yasaları ihlal eden çocukların hakları

Katılım Hakkı

- M12 Çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşünü ifade edebilmesi
- M13 Çocuğun tercih ettiği yollarla görüşlerini özgürce açıklayabilmesi
- M15 Çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüğü

Tablo 3. Çocuk Suçluluğu Aile Risk Faktörleri

Aile Risk Faktörleri

- R1 Anne babanın çocukla olumsuz ilişkisi
- R2 Anne babanın kendi arasında olumsuz ilişkisi
- R3 Aile bütünlüğünün bozulması (boşanma veya ebeveynlerden en az birinin vefatı)
- R4 Anne babanın eğitim düzeyinin düşüklüğü
- R5 Ailenin ekonomik düzeyinin yetersizliği
- R6 Ailede suçlu bireyin olması
- R7 Ailenin kalabalık veya kardeş sayısının çok olması
- R8 Aile içi şiddet, ihmâl ve istismar
- R9 Ailede uyuşturucu veya alkol kullanımı
- R10 Çocuğun çalıştırılması

İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik

İnandırıcılık, okuyucunun araştırmacıya güven duyması ile ilişkili bir kavram olup (Tutar, 2022), bulguların gerçeklikle uyumunu ifade etmektedir (Arastaman vd., 2018). İnandırıcılık ölçütünün sağlanması için araştırmaya konu edinen olgu detaylı olarak açıklanabilmekte, veri içerikleri tekrarlayıcı biçimde sorgulanabilmekte ve bulguları çerçevelerken alanyazındaki çalışmalardan yararlanılabilmektedir (Shenton, 2004). Bu çalışmada da öncelikle çocuk haklarına ve çocuk suçluluğundaki risk faktörlerine ilişkin kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, alanyazında yer alan bilgiler ayrıntılı olarak sunulmuş, verilerin analizinde kullanılan kontrol listeleri alanyazından yararlanılarak geliştirilmiş ve veriler kontrol listeleri üzerinden analiz edilirken film sahneleri tekrar tekrar izlenmiştir.

Aktarılabilirlik, sonuçların genellenebilmesi ile ilişkilidir (Başkale, 2016). Aktarılabilirlik ölçütünü sağlamak için çalışmanın bağlamına ve katılımcılarına yönelik ayrıntılı tanımlamaların yapılması gerekmektedir (Arslan, 2022). Bu çalışmada da verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Ayrıca film sahnelerinin zaman aralıkları ve verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular, açık biçimde tablolar altında sunulmuş ve sahnelerle ilişkin alıntılar örneklendirilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada, film sahnelerine ayrılmış ve bu sahnelerin filmdeki konumları belirlenmiştir. Filmde çocuk haklarına ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörlerine ilişkin durumların net olarak gözlenmediği sahneler, zaman aralıklarına dâhil edilmemiştir. Filmde çocuk haklarına uygun olan ve olmayan durumların gözlemlendiği sahnelerle ilişkin bilgiler hayatta kalma, gelişme, korunma ve katılım hakları altında verilmiştir. Daha sonra filmde çocukların suça sürüklenmelerine yönelik aile risk faktörlerinin gözlemlendiği sahnelerle ilişkin bilgiler sunulmuştur. Film sahnelerinin zaman kodları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. *Film Sahnelerine İlişkin Zaman Kodları*

Sahneler	Sahne Zaman Aralıkları	Sahneler	Sahne Zaman Aralıkları	Sahneler	Sahne Zaman Aralıkları
S1	04:14 – 08:12	S10	21:46 – 23:16	S19	96:28 – 99:17
S2	08:13 – 11:25	S11	23:17 – 26:36	S20	99:18 – 104:02
S3	11:26 – 12:49	S12	26:37 – 29:05	S21	104:03 – 105:18
S4	12:50 – 13:43	S13	29:06 – 32:14	S22	105:19 – 107:32
S5	13:44 – 14:51	S14	32:15 – 33:38	S23	109:20 – 110:09
S6	14:52 – 17:21	S15	33:39 – 41:30	S24	111:54 – 114:00
S7	17:22 – 19:13	S16	41:31 – 51:40	S25	114:01 – 117:53
S8	19:14 – 20:06	S17	53:09 – 55:30	S26	117:54 – 118:40
S9	20:07 – 21:45	S18	84:30 – 86:14		

Hayatta Kalma Hakkına İlişkin Bulgular

Filmin içeriğinde hayatta kalma hakkının gözlendiği sahnelere yönelik bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *Hayatta Kalma Hakkının Gözlendiği Sahneler*

Haklar	Sahneler	Uygunluk
M3	-	-
M4	-	-
M6	-	-
M9	-	-
M18	S3, S4, S6, S15, S16,	Olumsuz
M24	S22	Olumsuz
M27	S3, S4, S5, S6, S9, S12, S14, S15, S16	Olumsuz

Tablo 5'te film içeriğinde hayatta kalma hakkına ilişkin M3, M4, M6, M9 maddeli hakların gözlenmediği; M18, M24 ve M27 maddeli haklara ilişkin ise uygun olmayan durumların gözlendiği görülmektedir. Bu haklara aykırı görünen olaylar ve durumlardan bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

M18- Çocuğun Yetiştirilmesinde Anne Babanın Sorumluluklarını Yerine Getirmesi: Film içeriğinde ailenin gelirini sağlamak için çocukların ekonomik kazanç elde etmeye çalışması (S3), annesinin Zain'in eve getirdiği sebzelerin

neden çürük olduğunu sorarak Zain'den eve gıda getirmesini beklemesi (S4), Sahar'ın regl döngüsüne ilişkin bilgileri ebeveynleri yerine Zain'den öğrenmesi (S6), çocuğun yetiştirilmesinde anne babanın sorumluluklarını yerine getirmesi maddesine aykırı görünen örneklerdendir.

M24- Çocuğun Sağlık Hizmetlerinden Yararlanma Hakkı: Film içeriğinde mahkemede Sahar'ın belgeleri olmaması nedeniyle hastanede kendisi ile ilgilenilmeyip hastane kapısında öldüğünün söylenmesi (S22), çocuğun sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına aykırı görünmektedir.

M27- Çocuğun Gelişimini Sağlayacak Hayat Seviyesi Hakkı ve Bu Sorumluluğun Öncelikle Anne Baba Tarafından Yerine Getirilmesi: Film içeriğinde çocukların yaşadıkları evin bakımsız olması, evi su basması ve suyu küçük çocukların boşaltması (S4), çocukların yataklarının bulunmaması ve çok sayıda çocuğun bir arada sıkışık bir şekilde uyuması (S5), Selim'in mahkemede Sahar'ın kendilerinin yanında sefalet içinde yaşadığını açıkça söylemesi (S14), çocuğun gelişimini sağlayacak hayat seviyesi hakkı ve bu sorumluluğun öncelikle anne baba tarafından yerine getirilmesi maddesine aykırı görünen örneklerdendir.

Gelişme Hakkına İlişkin Bulgular

Filmin içeriğinde gelişme hakkının gözlendiği sahnelerle yönelik bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Gelişme Hakkının Gözlendiği Sahneler

Haklar	Sahneler	Uygunluk
M5	-	-
M7	S1, S17, S20, S22	Olumsuz
M8	-	-
M10	-	-
M14	-	-
M17	-	-
M23	-	-
M26	-	-
M28	S3, S9	Olumsuz
M29	-	-
M31	-	-

Tablo 6'da film içeriğinde gelişme hakkına ilişkin M5, M8, M10, M14, M17, M23, M26, M29 ve M31 maddeli hakların gözlenmediği; M7 ve M28 maddeli haklara ilişkin ise uygun olmayan durumların gözlemlendiği görülmektedir. Bu haklara aykırı görünen olaylar ve durumlardan bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

M7- Çocuğun Nüfus Kütüğüne Kaydedilmesi, İsim ve Vatandaşlık Hakkı: Film içeriğinde Zain'in avukatının mahkemede çocuk doğduğunda kimliğinin bildirilmediğini ve nüfus dairesine kaydedilmediğini belirtmesi (S1), Selim'in Zain'e doğum belgelerini almadığını açıkça söylemesi (S20), mahkemede Sahar'ın belgeleri olmaması nedeniyle hastanede kendisi ile ilgilenilmediğinin söylenmesi (S22), çocuğun nüfus kütüğüne kaydedilmesi, isim ve vatandaşlık hakkı maddesine aykırı görünen örneklerdendir.

M28- Çocuğun Eğitim Hakkı: Film içeriğinde çocukların okul servisi ile okuldan döndükleri saatte Zain'in işte çalışıyor olması (S3), Selim'in Zain'e okula gitmeyeceğini ve Assad'ın yanında çalışmaya devam edeceğini söylemesi (S9), çocuğun eğitim hakkı maddesine aykırı görünen örneklerdendir.

Korunma Hakkına İlişkin Bulgular

Filmin içeriğinde korunma hakkının gözlemlendiği sahnelere yönelik bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Korunma Hakkının Gözlemlendiği Sahneler

Haklar	Sahneler	Uygunluk
M1	-	-
M2	-	-
M11	S18, S19	Olumsuz
M16	-	-
M19	S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S10, S11, S12, S13, S20, S25	Olumsuz
M20	-	-
M21	-	-
M22	-	-
M25	-	-
M30	-	-
M32	S3, S6, S7, S8, S9, S10	Olumsuz
M33	-	-

M34	S11, S13, S14, S22	Olumsuz
M35	S17, S18, S19, S26	Olumsuz
M36	-	-
M37	S21, S23, S24	Olumlu ve Olumsuz
M38	-	-
M39	-	-
M40	S1	Olumsuz

Tablo 7'de film içeriğinde korunma hakkına ilişkin M1, M2, M16, M20, M21, M22, M25, M30, M33, M36, M38 ve M39 maddeli hakların gözlenmediği; M11, M19, M32, M34, M35, M40 maddeli haklara ilişkin uygun olmayan durumların gözleendiği; M37 hakkına yönelik ise hem uygun olan hem de uygun olmayan durumların gözleendiği görülmektedir. Filmde bu haklara yönelik durumlardan bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

M11- Çocuğun Ülke Dışına Kaçırılmaktan Korunması: Film içeriğinde Aspro'nun Zain'e, Yonas'ı kendisine vermesi karşılığında yurt dışında istediği ülkeye kendisini kaçırabileceğini söylemesi (S18) ve Zain'i ülkeden çıkartmak amacıyla telefon konuşması ile başkasına yönlendirmesi (S19), çocuğun ülke dışına kaçırılmaktan korunması maddesine aykırı görünmektedir.

M19- Çocuğun Her Türlü İstismar ve Kötü Muameleden Korunması: Film içeriğinde bebeğin hareket etmemesi için ayak bileğinden zincir ile bağlanmış olması (S2, S4), anne ve babanın perde yardımı ile yerlerini ayırsalarda çocukların bulunduğu ortamda cinsel ilişkiye girdiğinin anlaşılması (S5), Sahar'ın sokakta satış yaparken taciz edilmesi (S8), Zain'in bakkaldan evine ürün götürdüğü adam tarafından taciz edilmesi (S10), Zain'in Sahar'ı korumaya çalışırken annesinin ona fiziksel şiddet uygulaması (S13), çocuğun her türlü istismar ve kötü muameleden korunması maddesine aykırı görünen örneklerdendir.

M32- Çocuğun Ekonomik Sömürüye ve Her Türlü Tehlikeli İşte Çalıştırılmasına Karşı Korunma Hakkı: Film içeriğinde Zain'in bakkalda çalışması ve ağır eşyalar taşınması (S3, S10), çocukların sokakta meyve suyu, pancar suyu, mendil vb. ürünler satması (S6, S8), çocuğun ekonomik sömürüye

ve her türlü tehlikeli işte çalıştırılmasına karşı korunma hakkı maddesine aykırı görünen örneklerdendir.

M34- Çocuğun Cinsel İstismardan Korunma Hakkı: Film içeriğinde, 11 yaşındaki Sahar'ın Assad ile evlendirilmesi (S11), Selim'in mahkemede Sahar'ı evlendirdiğini açıkça söylemesi (S14), Assad'ın 11 yaşındaki Sahar ile evlendiğini ve 2-3 ay sonra Sahar'ın hamile kaldığını söylemesi (S22), çocuğun cinsel istismardan korunma hakkına aykırı görünen örneklerdendir.

M35- Çocuğun Satılmaktan ya da Kaçırılmaktan Korunma Hakkı: Film içeriğinde, Aspro'nun Rahil'e bebeğini para karşılığında kendisine satmasını teklif etmesi (S17), Zain'in Yonas'ı Aspro'ya para karşılığında vermesi (S19), içinde çocuklarında bulunduğu bir grup göçmenin kaçırılırken yakalanması (S26), çocuğun satılmaktan ya da kaçırılmaktan korunma hakkına aykırı görünen örneklerdendir.

M37- Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocukların Yetişkinlerden Ayrı Tutulması, Ailesi ile Görüşebilmesi, Diğer Yardımlardan Yararlanabilmesi vb. Haklar: Film içeriğinde, Zain'in kaldığı hapisane şartlarının kötü olması ve hapiste kaldığı yerde bulunanların yaşlıları olmaması (S21, S23) bu maddeye aykırı görünürken; Zain'in hapishanede iken annesi ile görüşebilmesi (S24) bu maddeye uygun görünmektedir.

M40- Yasaları İhlal Eden Çocukların Hakları: Film içeriğinde, hapisane görevlisinin Zain'i mahkeme salonuna götürürken Zain'in elinin ters kelepçeli olması ve mahkeme salonundaki fiziki koşulların çocuk için uygun olmaması (S1), yasaları ihlal eden çocukların haklarına uygun görünmemektedir.

Katılım Hakkına İlişkin Bulgular

Filmin içeriğinde katılım hakkının gözlemlendiği sahnelerle yönelik bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Katılım Hakkının Gözlemlendiği Sahneler

Haklar	Sahneler	Uygunluk
M12	S1, S25	Olumlu
M13	S25	Olumlu
M15	-	-

Tablo 8'de film içeriğinde katılım hakkına ilişkin M15 maddeli hakkın gözlenmediği; M12 ve M13 maddeli haklara yönelik ise uygun durumların gözleendiği görölmektedir. Filmde bu haklara yönelik durumlardan bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

M12- Çocuğun Kendini İlgilendiren Her Konuda Görüşünü İfade Edebilmesi: Film içeriğinde Zain'in anne ve babasına dava açarak, mahkeme salonunda onlardan şikâyetçi olduğunu açıkça beyan etmesi (S1) ve hapisanede iken televizyondaki çocuk istismarına yönelik programa telefon araması ile katılıp annesi ve babasına dava açacağını söylemesi (S25), çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşünü ifade edebilmesi hakkına uygun görünmektedir.

M13- Çocuğun Tercih Ettiği Yollarla Görüşlerini Özgürce Açıklayabilmesi: Film içeriğinde Zain'in hapisanede iken televizyondaki çocuk istismarına yönelik programa telefon araması ile katılıp ebeveynlerine dava açacağını ve çocuk yetiştiremeyecek insanların çocuk yapmamasını söylemesi (S25), çocuğun tercih ettiği yollarla görüşlerini özgürce açıklayabilmesi hakkına uygun görünmektedir.

Çocuk Suçluluğunda Aile Risk Faktörlerine İlişkin Bulgular

Filmin içeriğinde çocuk suçluluğunda aile risk faktörlerinin gözleendiği sahnelere yönelik bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Çocuk Suçluluğunda Aile Risk Faktörlerinin Gözleendiği Sahneler

Aile Risk Faktörleri	Sahneler
R1 Anne babanın çocukla olumsuz ilişkisi	S1, S2, S9, S11, S13, S20, S24
R2 Anne babanın kendi arasında olumsuz ilişkisi	S2, S4, S9, S20
R3 Aile bütünlüğünün bozulması (boşanma veya ebeveynlerden en az birinin vefatı)	-
R4 Anne babanın eğitim düzeyinin düşüklüğü	-
R5 Ailenin ekonomik düzeyinin yetersizliği	S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9, S11, S13, S14, S20, S22
R6 Ailede suçlu bireyin olması	S2
R7 Ailenin kalabalık veya kardeş sayısının çok olması	S2, S4, S5, S6, S9, S11, S12, S16, S20
R8 Aile içi şiddet, ihmal ve istismar	S2, S4, S5, S6, S7, S11, S13, S20, S25
R9 Ailede uyuşturucu veya alkol kullanımı	S2, S4, S9, S12, S20
R10 Çocuğun çalıştırılması	S3, S6, S7, S8, S9, S10

Tablo 9'da film içeriğinde çocuk suçluluğunda aile risk faktörlerine ilişkin R3 ve R4 maddeli hakların belirgin biçimde gözlenmediği; R1, R2, R5, R6, R7, R8, R9 ve R10 maddeli risk faktörlerinin ise gözlemlendiği görülmektedir. Filmde bu risk faktörlerine yönelik olarak gözlenen olaylardan ve durumlardan bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

R1- Anne Babanın Çocukla Olumsuz İlişkisi: Film içeriğinde Souad'ın çocukları ile ilgilenmemesi ve çocukları ile arasında duygusal yakınlığın olmaması (S2), Zain'in kız kardeşlerinden biri ile anne ve babasının ilgilenmemesi ve susması için onu azarlaması (S9), Souad ile Zain'in tartışması (S11), Zain'in belgelerini almak için eve geri döndüğünde annesinin ve babasının ona fiziksel şiddet uygulaması (S20), anne babanın çocukla olumsuz ilişkisine yönelik örneklerdendir.

R2- Anne Babanın Kendi Arasında Olumsuz İlişkisi: Film içeriğinde Souad ve Selim'in evin kötü şartlarına yönelik çocuklarının önünde tartışması (S4), Zain'in okula gitmesine yönelik anne ve baba arasında geçen tartışma (S9), anne babanın kendi arasında olumsuz ilişkisine yönelik örneklerdendir.

R5- Ailenin Ekonomik Düzeyinin Yetersizliği: Film içeriğinde Zain'in kaldığı evin bakımsızlığı (S2, S4, S6, S11), çok sayıda çocuğun çok sıkışık bir alanda yan yana birlikte uyuması ve yataklarının bulunmaması (S5), evin bulunduğu sokağın ve semtin yoksul olması (S7, S9), Selim'in mahkemede Sahar'ın kendilerinin yanında sefalet içinde yaşadığını açıkça söylemesi (S14), ailenin ekonomik düzeyinin yetersizliğine yönelik örneklerdendir.

R6- Ailede Suçlu Bireyin Olması: Film içeriğinde Zain'in abisinin hapisanede olması (S2), ailede suçlu bireyin olduğunu göstermektedir.

R7- Ailenin Kalabalık veya Kardeş Sayısının Çok Olması: Film içeriğinde pek çok sahnede (S2, S4, S5, S6, S9, S11, S12, S20) Zain'in çok sayıda kardeşi olduğu ve ailenin kalabalık olduğu gözlenmekte, Rahil'in sorusu karşısında Zain çok sayıda kardeşi olduğunu söylemektedir (S16).

R8- Aile İçi Şiddet, İhmal ve İstismar: Film içeriğinde bebeğin hareket etmemesi için ayak bileğinden zincirle bağlanmış olması (S2, S4), anne ve babanın perde yardımı ile yerlerini ayırsalarda çocukların bulunduğu ortamda cinsel ilişkiye girdiğinin anlaşılması (S5), Zain'in Sahar'ın zorla

evlendirilmesine karşı çıkması karşısında Souad'ın Zain'i azarlaması ve onu hırpalaması (S11), Zain'in belgelerini almak için eve geri döndüğünde annesinin ve babasının onu dövmesi (S13), aile içi şiddet, ihmal ve istismar örnekleri arasındadır.

R9- Ailede Uyuşturucu ve Alkol Kullanımı: Film içeriğinde Souad'ın tramadol adlı ilacı çocuklarla birlikte ezip toz haline getirdikten sonra uyuşturucu ile ıslatılan giysileri ceza evindeki oğluna götürmesi (S2) ve pek çok sahnede (S4, S9, S12, S20) babanın alkol kullandığının görülmesi, ailede uyuşturucu ve alkol kullanımı olduğunu göstermektedir.

R10- Çocuğun Çalıştırılması: Film içeriğinde Zain'in bakkalda çalıştığı ve ağır eşyalar taşıdığı (S3, S7, S10), çocukların sokakta meyve suyu, pancar vb. ürünler sattığı (S6, S8) ve Selim'in Zain'e okula gitmeyerek Assad'ın yanında çalışmaya devam edeceğini söylemesi (S9), çocuğun çalıştırıldığını göstermektedir.

TARTIŞMA

Çocuk hakları, insan hakları içerisinde en çok ihlal edilen hak grubunu oluşturmaktadır (Zorlu ve Bilgin, 2024). Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde ebeveynlerin çocukları ile ilişkisi, çocuklarına yönelik sorumlulukları, çocukların hakları ve bu hakların yerine getirilmesine ilişkin sorumluluklar açıkça ifade edilmekte (Akbulut ve Günaydın, 2020); çocukların yeterli olgunluğa erişene kadar haklarının ebeveynleri tarafından korunması ve güvenliklerinin sağlanması gerekmektedir (Çimke vd., 2018; Akkoç ve Kuzlu-Ayyıldız, 2022). Bununla birlikte aile, çocuk için tehlikenin kendisi hâline de evrilebilmekte (Lokmanoğlu vd., 2024); aile ortamında ihtiyaç duyduğu güvenin ve sevginin karşılanmadığı çocuklar uygun olmayan davranışlar geliştirebilmekte (Kolburan, 2020), aile yaşamının pek çok özelliği, çocukların suça sürüklenmesine neden olabilmektedir (Gove ve Crutchfield, 1982; Loeber ve Stouthamer-Loeber, 1986; Schroeder vd., 2010; Farrington, 2011). Bu çalışmada da çocuk hakları ile bu hakların ihlalinin çocuk suçluluğuna yol açabileceğine ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörlerine yönelik farkındalık oluşturabilmek amacıyla “Kefernahum” filmi incelenmiştir. Film içeriğinde çocuk hakları; Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 1. kısmında sunulan çocuk haklarına hayatta kalma

hakkı, gelişme hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı olmak üzere dört kategoride yer veren çocuk hakları kontrol listesine göre değerlendirilmiştir. Çocuk suçluluğuna yönelik aile risk faktörleri ise kapsamlı alanyazın taraması sonucunda geliştirilen aile risk faktörleri kontrol listesi üzerinden ele alınmıştır. Film, çocuk haklarının ve aile risk faktörlerinin görüldüğü sahneleri içerecek şekilde 26 sekansa bölünmüş ve her bir sekans üzerinde ayrı ayrı durularak film içeriğindeki çocuk hakları ve aile risk faktörleri belirlenmiştir.

Araştırmada Kefernahum filminin içeriğinde çocukların hayatta kalma, gelişme ve korunma haklarına yönelik olarak uygun olmayan durumların/ olayların; katılım hakkına yönelik ise uygun durumların/olayların bulunduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Gezen (2023) Kefernahum filmindeki çocuk ihmalkârlıklarını eleştirel söylem analizi ile incelediği çalışmada, Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde vurgulanan çocuğun yüksek yararı ilkesine zıt olarak ana karakter Zain'in beslenme, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel haklardan mahrum bırakıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Film içeriğinde çocuğun hayatta kalma haklarına ilişkin olarak; çocuğun yetiştirilmesinde anne babanın sorumluluklarını yerine getirmesi (M18) ile çocuğun gelişimini sağlayacak hayat seviyesi hakkı ve bu sorumluluğun öncelikle anne baba tarafından yerine getirilmesi (M27) haklarının ihlali öne çıkmaktadır. Türkyılmaz ve Kuş (2014) tarafından yapılan 100 Temel Eser'de çocuk haklarının incelendiği bir çalışmada çocukların hayatta kalma hakları kategorisinde, "aile ve çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin sorumlulukları" (M18) maddesine ilişkin olumlu ve olumsuz; "uygun yaşam standartlarına sahip olma hakkı" (M27) maddesine ilişkin ise olumsuz ifadelerin bulunduğu tespit edilmiştir. Kurtdede-Fidan ve Özaydın (2019) tarafından yapılan bir çalışmada ise ebeveynlerin çocukların hayatta kalma haklarına yönelik olarak çocuklara karşı sorumluluklarının bulunduğunu belirttikleri görülmekle birlikte; Dinç (2015) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin çocuk haklarını yeterince bilmedikleri ve bu konuda bilgilendirilmeye ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Hayatta kalma hakkı, diğer hakları mümkün kılan en temel hak olup (Kurt, 2016); yaşamı devam ettirmeyi ve bunun için temel gereksinimlerin karşılanmasını ifade etmektedir (Bozkaya, 2022). Çocuk

Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, devletlerin yanı sıra ailelerin de çocuklara dair yükümlülüklerine dikkat çekmekte (Türkyılmaz ve Kuş, 2014); çocukların hayatta kalma hakları, ebeveynlerin çocuklarına yönelik temel sorumlulukları içerisinde yer almaktadır (Çoban, 2019; Gümrükçüoğlu, 2020). Film içeriğinde ise ana karakter Zain'in anne ve babasının çocuğun hayatta kalmasına yönelik sorumluluklarını yerine getirmemesinin sonucunda, kendi başına yürüttüğü yaşam mücadelesi dikkat çekmektedir.

Film içeriğinde çocuğun gelişme haklarına ilişkin olarak; nüfus kütüğüne kaydedilmesi, isim ve vatandaşlık hakkı (M7) ile eğitim hakkının (M28) ihlal edildiği görülmektedir. Benzer şekilde araştırmalar çocukların nüfusa kaydedilmemelerine (Koç, 2004; Koç ve Eryurt, 2010), barınacak yeri ve ailesi olmasına rağmen istismar ve ihmale uğrayan ve nüfusa kaydedilmemiş çocuklara (Karataş, 2000) dikkat çekmektedir. Çocukların nüfus kayıtlarının bulunmaması, resmi kurumlar tarafından takiplerini zorlaştırarak eğitim hizmetinden yararlanma hakkını da etkileyebilmektedir (Demiray, 2013). Dünya genelinde milyonlarca çocuğun eğitim hakkından yararlanmadığı (Pehlivan ve Acar, 2009), 5-17 yaş arasında olup okula gitmeyen 303 milyon çocuğun bulunduğu (UNICEF, 2017), okul çağında olmasına rağmen eğitim hakkından yararlanamayan ve çalışan çocuk sayısının artmakta olduğu bilinmektedir (Kart, 2018).

Gelişme hakları, çocuğun hem maddi hem manevi gelişimi açısından kritik önem taşımakta ve korunma hakları ile birbirini tamamlamaktadır (Bulut-Pedük, 2015). Film içeriğinde çocuğun korunma haklarına ilişkin olarak; çocuğun her türlü istismar ve kötü muameleden korunması (M19) ile çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte çalıştırılmasına karşı korunması (M32) haklarının ihlali öne çıkmaktadır. Benzer şekilde Türk (2023), Kefernahum filmini çocuk istismarı ve ihmali açısından incelediği çalışmasında, ana karakter Zain'in fiziksel ihmal, eğitimsel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismar yaşadığını tespit etmiştir. İhmal, çocuğun bireysel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ebeveynlerinin herhangi bir eylemde bulunmamasını (Ryan vd., 2013); istismar ise ebeveynlerin çocuğa yönelik fiziksel, duygusal ve cinsel zararlar vermesini ifade eden, çocuk ölümü ile sonuçlanabilen bir kavramdır (Gümrükçüoğlu, 2020).

Dünya genelinde her yıl sayısı milyonları bulacak kadar çok çocuğun ihmal ve istismara maruz kaldığı bilinmekte (Tekin ve Kaya-Kılıç, 2020); bu durum uluslararası düzenlemelere rağmen çocuk haklarının gerçek hayatta uygulanabilirliğini artıramaya yönelik tedbirlerin alınmasının ve daha fazla gayret gösterilmesinin önemini ortaya koymaktadır (Uğurlu ve Gülsen, 2014). Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 19. maddesi de çocukların ebeveynlerinin bakımı altındayken de ihmal, istismar, sömürü ve kötü muameleden korunmaları için önlem alınmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Morrison ve Houghton, 2023).

İhmal ve istismara maruz kalan çocukların suça karışma ihtimalleri yükselmektedir (Karataş, 2020). Film içeriğinde de defalarca ihmal ve istismara maruz kalan ana karakter Zain; 12 yaşında, erkek, okula gitmeyen, sigara kullanan ve insan yaralama nedeniyle beş yıl hapis cezası alarak suça sürüklenen bir çocuktur. Benzer şekilde araştırmalarda suça sürüklenen çocukların çoğunlukla cinsiyetinin erkek olduğu (Kaplan vd., 2016; Okumuş vd., 2016; Keş ve Yılmaz, 2019; Sarı vd., 2019; Bilginer vd., 2021; Kayma ve Gökler, 2021; Çabuk, 2022; Pelit ve Alkan, 2022; Şentürk-Dizman, 2023; Kitapçioğlu-Yüksel, 2024), okula gitmedikleri (Gördeles-Beşer vd., 2019), sigara kullandıkları (Okumuş vd., 2016; Pelit ve Alkan, 2022) ve en çok yaralama suçuna sürüklendikleri (Okumuş vd., 2016; Keş ve Yılmaz, 2019; Çabuk, 2022; Pelit ve Alkan, 2022; Erten ve Ertay, 2023; Kitapçioğlu-Yüksel, 2024) tespit edilmiştir.

Tekgöz-Obuz (2019) tarafından yapılan çalışma, çocukların suça sürüklenmelerinde bireysel unsurlardan daha çok toplumsal unsurların etkisini öne çıkartmaktadır. Film içeriğinde de çocuk suçluluğuna ilişkin aile risk faktörlerine yönelik anne babanın çocukla olumsuz ilişkisi, anne babanın kendi arasında olumsuz ilişkisi, ailenin ekonomik düzeyinin yetersizliği, ailede suçlu bireyin olması, ailenin kalabalık ve ailede kardeş sayısının çok olması, aile içi şiddet, ihmal ve istismar, ailede uyuşturucu veya alkol kullanımı ve çocuğun çalıştırılması gözlenmektedir. Benzer şekilde araştırmalar suça sürüklenmiş çocukların ailelerinin gelir düzeyinin düşüklüğüne (Nisar vd., 2015; Şentürk, 2018; Günaydın ve Vatanel, 2024), ailede suçlu bireylerin olduğuna (Simões vd., 2008; Çoban, 2014; Sharma vd., 2015; Besemer vd., 2017;

Tekgöz-Obuz, 2019; Karataş vd., 2020; Ögüt vd., 2020; Öngören ve Katılmış, 2021; Walters, 2022), ihmal ve istismara maruz kaldıklarına (Jonson-Reid ve Barth, 2000; Ryan ve Testa, 2005; Gördeles-Beşer vd., 2019), ailede birey sayısının fazla olduğuna (Brownfield ve Sorenson, 1994; Öngören ve Katılmış, 2021), ebeveyn-çocuk ve aile ilişkisine (Simões vd., 2008; Tan vd., 2019; van der Put ve Assink, 2024), ebeveynin alkol kullanımına (Kofler-Westergren vd., 2010) dikkat çekmektedir. Çocuk suçluluğuna yol açabilen aile risk faktörleri Sosyal Öğrenme Teorisi ile açıklanabilir. Çocuklar ailelerinden saldırganlık ve şiddet içeren davranışlar öğrenebilmekte (Nisar vd., 2015); özellikle suçlu ebeveyne sahip olan çocuklar, suç davranışlarını taklit edebilmekte ve bu davranışları kabul edilebilir olarak nitelendirebilmektedir (Besemer vd., 2017). Kardeş sayısının artması da, ailenin çocuğu ihmal ederek çocuğun kontrolsüz kalmasına (Şentuna, 2023); sağlıksız aile ortamının ise çocuğun saldırganlık ve öfke duygularına (Kolburan, 2020) yol açarak suç davranışına zemin oluşturabileceği söylenebilir. Bununla birlikte bu nedenler çocuk suçluluğunun tek nedeni olarak yorumlanmamalıdır. Çocuk suçluluğunda aile, çevresel nedenler arasında yer alırken; kişilik bozuklukları, okulu erken terk etme, dürtüsel davranışlar, akademik başarının düşüklüğü, madde bağımlılığı gibi bireysel nedenler de bulunmaktadır (Acar vd., 2015; Çabuk, 2022). Dolayısıyla söz edilen ailesel unsurlar çocuk suçluluğunun nihai ve tek nedeni olarak görülmemelidir.

SONUÇ, SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmada incelenen “Kefernahum” filmi; çocukların hayatta kalma, gelişme ve korunma haklarına yönelik ihlalleri ve çocuk suçluluğunda aile risk faktörlerini örneklendirmektedir. Filmde “hayatta kalma” haklarına yönelik olarak çocuğun yetiştirilmesinde anne babanın sorumluluklarını yerine getirmesi hakkı (M18) ile çocuğun gelişimini sağlayacak hayat seviyesi hakkı ve bu sorumluluğun öncelikle anne baba tarafından yerine getirilmesi hakkının (M27); “gelişme” haklarına yönelik olarak nüfus kütüğüne kaydedilmesi, isim ve vatandaşlık hakkı (M7) ile eğitim hakkının (M28); “korunma” haklarına yönelik olarak çocuğun her türlü istismar ve kötü muameleden korunması (M19) ile çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte çalıştırılmasına karşı korunması (M32) haklarının

ihlali öne çıkmaktadır. Ayrıca filmde pek çok hakkı ihlal edilen ana karakter Zain'in suça sürüklenen bir çocuk olduğu ve suça sürüklenmesinde annenin ve babanın çocukla olumsuz ilişkisi, annenin ve babanın birbirleriyle olumsuz ilişkisi, ailenin ekonomik düzeyinin yetersizliği, ailede suçlu bireyin olması, ailenin kalabalık ve ailede kardeş sayısının çok olması, aile içi şiddet, ihmal ve istismar, ailede uyuşturucu veya alkol kullanımı ve çocuğun çalıştırılması risk faktörlerinin etkili olduğu görülmektedir.

Araştırmada çocuk suçluluğuna yönelik aile risk faktörlerine karşın, çocuk haklarının önleyici bir faktör olduğu çıkarımı yapılmıştır. Burada çocuk gelişimi ve yetiştirilmesine yönelik sorunların çözümünde ailelere rehber olmayı amaçlayan danışmanlık tedbirinin gerekliliği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu sonuçlar doğrultusunda; Çocuk Koruma Kanunu'nun 4. maddesinde belirtilen çocukların korunmasında; "çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının" iş birliği içinde çalışmasının önemi de anlaşılmaktadır. Çocuklar Güvende Ekiplerinin risk altında olduğu tespit edilen çocuklara ve ailelere yönelik sahadaki uygulama ve müdahale çalışmaları bu hususta dikkate değerdir. Çocuklarla ilgili vakaların kurumlar arası takibinin yapılabilmesi için güvenli ve ortak kullanılabilecek veri tabanları oluşturularak, bölgesel analizler yapılabilir ve hızlı müdahaleler gerçekleştirilebilir. Çocukların gelişimi, psikososyal destek ve aile eğitimi konularında çalışan ruh sağlığı uzmanlarının bulunduğu ekiplerin görev aldıkları birimler yaygınlaştırılabilir. Çocukların korunmasına yönelik projeler üreten Üniversite Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezleri'nin sayıları artırılarak çocuk haklarının korunması, çocuk istismarının önlenmesi konularında yürütülen çalışmalar yaygınlaştırılarak daha çok çocuğa ulaşılabilir. "Kefernahum" filmi, çocuk haklarına ve çocuk suçluluğundaki aile risk faktörlerine ilişkin farkındalık amaçlı düzenlenecek uzmanlara yönelik programlarda materyal olarak kullanılabilir.

Bu araştırma, çocuk haklarının ve çocuk suçluluğundaki risk faktörlerinin film aracılığıyla anlaşılabilirliğini göstermekle birlikte araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmada "Kefernahum" filminin çocuk suçluluğundaki risk faktörleri açısından incelenmesi, aileden kaynaklanan faktörler ile sınırlıdır. Çocuk suçluluğuna ilişkin bireysel, okul ve çevresel risk

faktörlerinin anlaşılmasına yönelik film incelemeleri yapılabilir. Araştırmada incelenen “Kefernahum” filmi; çocukların hayatta kalma, gelişme ve korunma haklarına yönelik ihlalleri örneklendirmektedir. Çocukların katılım haklarının ihlalini örneklendiren film incelemeleri yapılarak, katılım haklarının film aracılığı ile anlaşılmasına katkıda bulunulabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, G., Demir, A., Görmez, D., ve Keser, İ. (2015). Aile ve çocuk suçluluğu ilişkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 651-656.
- Açıkel-Gülel, E., ve Daşbaşı, S. (2019). Suça sürüklenmiş erkek çocuklarda aile aidiyeti ve yaşam doyumu ilişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 965-987. <https://doi.org/10.33417/tsh.622589>
- Afşin, R., ve Öğretir-Özçelik, A. D. (2018). Suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları ile ebeveyn bağlanma stillerinin karşılaştırılarak incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 384-400. <https://doi.org/10.17755/esosder.294032>
- Akbulut, Ö. F., ve Günaydın, H. (2020). Çocuğa yönelik şiddetin çocuk hakları sözleşmesi bağlamında incelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 29-40.
- Akkoç, B., ve Kuzlu-Ayyıldız, T. (2022). Yeni bir çocuk hakları ihlali şekli: "Paylaşan ebeveynlik" ve pediatri hemşirelerinin rolü. *Akdeniz Hemşirelik Dergisi*, 1(2), 77-82.
- Akkuş-Çetinkaya, T., Kaygısuz, Ö. R., ve Bayır, T. (2022). Kahramanmaraş ilinde suça sürüklenen çocukların aile içi şiddete yönelik tutumları. *KSU Medical Journal*, 17(3), 138-145. <https://doi.org/10.17517/ksutfd.1020691>
- Anne-Bentley, K. (2005). Can there be any universal children's rights?. *The International Journal of Human Rights*, 9(1), 107-123. <https://doi.org/10.1080/13642980500032370>
- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö., ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. <https://doi.org/10.23891/efdyu.2018.61>
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Aslan, C., ve Doğan-Güldenöglü, B. N. (2018). Çok satılan çocuk edebiyatı kitaplarında çocuk hakları üzerine bir çözümleme. Y. Karaman-Kepenekci, ve P. Taşkın (Ed.), *Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan: Akademisyenlikte 50 Yıl* (ss: 90-102). Ankara: Pegem Akademi.
- Aslan, Y. (2021). Suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılan yayınların incelenmesi. *Anatolian Journal of Health Research*, 2(3), 79-86. <https://doi.org/10.29228/anatoljhr.53877>
- Aspers, P., and Corte, U. (2019). What is qualitative in qualitative research. *Qualitative Sociology*, 42(2), 139-160. <https://doi.org/10.1007/s11133-019-9413-7>
- Ataç, İ. (2021). Suça sürüklenen terör mağduru çocuklar. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 10(26), 118-131. <https://doi.org/10.31199/hakisderg.912547>
- Ayaz, M., Ayaz, A. B., ve Soylu, N. (2012). Çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 33-40.

- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Batman, H., ve Demirel, A. C. (2023). Suça sürüklenen çocuklarda çocuk destek merkezlerinin yeri ve önemi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 5(2), 1-10. <https://doi.org/10.56493/nkusbmyo.1331846>
- Besemer, S., Ahmad, S. I., Hinshaw, S. P., and Farrington, D. P. (2017). A systematic review and meta-analysis of the intergenerational transmission of criminal behavior. *Aggression and Violent Behavior*, 37, 161-178. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.10.004>
- Bilginer, Ç., Karadeniz, S., Hızarcı, S., Yılmaz, B. C., ve Kandil, S. (2021). Suça sürüklenen çocukların adli psikiyatrik değerlendirme ve rapor sonuçları: İki yıllık retrospektif dosya taraması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 217-227. <https://doi.org/10.5505/kpd.2020.02360>
- Bilican-Gökkaya, V. (2022). Suça sürüklenen çocuk ve aile faktörü. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46(2), 193-204.
- Bobbio, A., Arbach, K., and Illescas, S. R. (2020). Juvenile delinquency risk factors: Individual, social, opportunity or all of these together?. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 62, 100388. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2020.100388>
- Bozkaya, H. (2022). Göç ve çocuk hakları üzerine bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 677-688. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1190328>
- Brownfield, D., and Sorenson, A. M. (1994). Sibship size and sibling delinquency. *Deviant Behavior*, 15(1), 45-61. <https://doi.org/10.1080/01639625.1994.9967957>
- Bulut-Pedük, Ş. (2015). Çocukların hak ettiği eğitimi almalarında onların gelişim haklarını bilen ve dikkate alan okul öncesi öğretmenleri olabilmek. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(206), 97-105.
- Bülbül, S., ve Doğan, S. (2016). Suça sürüklenen çocukların durumu ve çözüm önerileri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 59(1), 31-36.
- Casas, F. (1997). Children's rights and children's quality of life: Conceptual and practical issues. *Social Indicators Research*, 42, 283-298. <https://doi.org/10.1023/A:1006836909395>
- Cemlyn, S., and Briskman, L. (2003). Asylum, children's rights and social work. *Child & Family Social Work*, 8(3), 163-178. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2003.00281.x>
- Corbetta, P. (2003). *Social research: Theory, methods and techniques*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative research methods: Qualitative research and research design according to five approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

- Çabuk, G. (2022). Çocuk suçluluğu bağlamında çocuğu suça iten nedenler. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 129-143.
- Çimke, S., Gürkan, D. Y., ve Polat, S. (2018). Sosyal medyada çocuk hakkı ihlali: sharenting. *Güncel Pediatri*, 16(2), 261-267. <https://doi.org/10.4274/jcp.2018.0038>
- Çoban, M. (2019). Dinî referanslarda ailenin sorumluluğu bağlamında çocuğun dinî eğitimine dair bazı ilkeler. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(22), 181-196. <https://doi.org/10.35415/sirnakifd.539758>
- Çoban, S. (2014). Bazı sosyal etkenlerin çocuk suçluluğu ile ilişkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 31(2), 77-95.
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Erişim tarihi: 13.06.2025, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Dağ, H., Doğan, M., Sazak, S., Kaçar, A., Yılmaz, B., Doğan, A., ve Arıca, V. (2015). Çocuk haklarına güncel yaklaşım. *Cukurova Medical Journal*, 40(1), 1-5. <https://doi.org/10.17826/cutf.02147>
- Daiute, C. (2008). The rights of children, the rights of nations: Developmental theory and the politics of children's rights. *Journal of Social Issues*, 64(4), 701-723. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00585.x>
- Demiray, E. (2013). Uzaktan eğitim ve kadın eğitiminde uzaktan eğitimin önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 155-168.
- Dinç, B. (2015). Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk hakları eğitimi konusundaki görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 7-25. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.3c1s1m>
- Dirican, R. (2018). Tarihi süreçte çocukluk ve çocuk hakları. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 51-62. <https://doi.org/10.36731/cg.472028>
- Dursun, C. (2019). Ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada teşhiri: Çocuk hakları bağlamında bir değerlendirme. *Çocuk ve Medeniyet*, 4(8), 195-208.
- Ergüney, M. (2020). Sinemada çocuk haklarının temsili: "Kefernahum" filmi örneği. *Aile Kurumunun Bekasına Yönelik Çağdaş Fırsatlar/Tehditler Bildiriler Kitabı Cilt-II*, 505.
- Erten, M., ve Ertay, Y. (2023). TÜİK verilerine göre suça sürüklenen çocuklar ve sıklıkla işlenen suç türleri. *Uluslararası Düzce Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 91-113.
- Farrington, D. P. (2011). Families and crime. J.Q. Wilson, and J. Petersilia (Ed.), *Crime and public policy* (ss. 130-157). New York: Oxford University Press.
- Forster N. (2006). The analysis of company documentation. J. P. Scott (Ed.), *Documentary research* (ss. 83-106). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Fossey, E., Harvey, C., McDermott, F., and Davidson, L. (2002). Understanding and evaluating qualitative research. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 36(6), 717-732. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1614.2002.01100.x>

- Freeman, M. (2000). The future of children's rights. *Children & Society*, 14(4), 277-293. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2000.tb00183.x>
- Gadda, A. M., Harris, J., Tisdall, E. K. M., Millership, E., and Kilkelly, U. (2019). Human rights' monitoring and implementation: How to make rights 'real' in children's lives. *The International Journal of Human Rights*, 23(3), 317-322. <https://doi.org/10.1080/13642987.2018.1558972>
- Gezen, M. (2023). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi nazarında ihmal kavramının Capharnaüm filmindeki Zain karakteri üzerinden incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 203-225. https://doi.org/10.17932/IAU.IAUSBD.2021.021/iausbd_v15i2005
- Gove, W. R., and Crutchfield, R. D. (1982). The family and juvenile delinquency. *Sociological Quarterly*, 23(3), 301-319. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1982.tb01014.x>
- Gördeles-Beşer, N., Arabacı, L. B., Uzunoğlu, G., Bilaç, Ö., ve Ozan, E. (2019). Suça itilmiş ergenlerde ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 219-227. <https://doi.org/10.5505/kpd.2019.94834>
- Güçlü, S. (2016). Çocukluk ve çocukluğun sosyolojisi bağlamında çocuk hakları. *Sosyoloji Dergisi*, (1özel), 1-22.
- Güler, G. (2017). Suça sürüklenen çocukların biyopsikososyal değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 3(3), 220-4.
- Güler, G., Sungur, M. A., ve Küçük, M. Ö. (2018). Suça sürüklenen çocukların klinik ve sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 23(1), 39-46. <https://doi.org/10.17986/blm.2017332628>
- Gümrükçüoğlu, S. (2020). Din eğitimi açısından çocuğun hakkını korumada ailenin sorumluluğu. *Turkish Studies*, 15(2), 177-209. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.42034>
- Günaydın, D., ve Vatanel, C. (2024). Yoksulluk ile çocukların suça sürüklenmesi arasındaki ilişki: Tekirdağ/Süleymanpaşa örneğinden ampirik bulgular. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 9(25), 765-785. <https://doi.org/10.25204/iktisad.1473021>
- Hammarberg, K., Kirkman, M., and De Lacey, S. (2016). Qualitative research methods: When to use them and how to judge them. *Human Reproduction*, 31(3), 498-501. <https://doi.org/10.1093/humrep/dev334>
- Hammersley, M. (2014). Research ethics and the concept of children's rights. *Children & Society*, 29(6), 569-582. <https://doi.org/10.1111/chso.12077>
- Hillman, M. (2006). Children's rights and adults' wrongs. *Children's Geographies*, 4(1), 61-67. <https://doi.org/10.1080/14733280600577418>
- Hoeve, M., Blokland, A., Dubas, J. S., Loeber, R., Gerris, J. R., and Van der Laan, P. H. (2008). Trajectories of delinquency and parenting styles. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 223-235. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9172-x>

- Isir, A. B., Tokdemir, M., Küçüker, H., and Dulger, H. E. (2007). Role of family factors in adolescent delinquency in an Elazig/Turkey reformatory. *Journal of Forensic Sciences*, 52(1), 125-127. <https://doi.org/10.1111/j.1556-4029.2006.00313.x>
- Jonson-Reid, M., and Barth, R. P. (2000). From maltreatment report to juvenile incarceration: The role of child welfare services. *Child Abuse & Neglect*, 24(4), 505-520. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(00\)00107-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00107-1)
- Kaçar, F. (2024). Göç ve yoksulluk ekseninde mekânda bireyin inşası: Kefernahum filminin gösterge bilimsel analizi. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (12), 1-26. <https://doi.org/10.56676/kiad.1265766>
- Kahraman, P. B., Kartal, T., ve Yıldız, S. (2020). Resimli çocuk kitaplarında çocuk hakları. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 138-163. <https://doi.org/10.47935/ceded.801810>
- Kandemir, H. S. (2025). Suça sürüklenen çocuk kavramı ve uygulamalar üzerine. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 60-67. <https://doi.org/10.15659/tjss.2025.004>
- Kaplan, B., Çalışkan, Z., Evgin, D., ve Caner, N. (2016). Evrensel bir sorun: Suça sürüklenen ve suç mağduru olan çocuklar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 10-15.
- Karataş, K. (2000). 1920'den 2000'e Türkiye'de çocuk olmak. *Ufkun Ötesi Aylık Dergi*, 4(16), 2-10.
- Karataş, K., Erükcü-Akbaş, G., ve Gülhan-Orhan, M. (2020). Ankara'da çocuk suçluluğu: Emniyet çocuk şubeye gelen olgular üzerinden bir değerlendirme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 137-156.
- Karataş, S. (2020). Suça sürüklenen çocuklar ve suç mağduru çocuklara yönelik bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(4), 575-586. <https://doi.org/10.18863/pgy.711319>
- Kart, B. (2018). Felsefi bir sorun olarak mültecilik ve çoklu kırılganlık. *ViraVerita E-Dergi*, (8), 1-17.
- Kayma-Güneş, D., ve Gökler, R. (2017). The family characteristics of juvenile delinquency in Turkey. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3742-3755. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i4.4961>
- Kayma, D., ve Gökler, R. (2021). Suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri ile suç ilişkisinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-10. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.744638>
- Keskin, Z. (2022). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi kararlarında sınır dışı prosedürüne tabi çocuğun yüksek yararı: Usulî güvenceler. *Journal: Interdisciplinary Encounters*, (16), 165-188. <https://doi.org/10.47124/viraverita.1193081>
- Keş, İ., ve Yılmaz, Y. (2019). Konya ili örneğinde çocuk suçluluğu üzerine kriminolojik bir inceleme. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 23-46.

- Kızıltepe, R. (2023). Mahalle ve çocuk suçluluğu: Bir derleme çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5(9), 793-812.
- Kitapçıoğlu-Yüksel, T. (2024). Suça sürüklenen çocuklara yönelik değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-110. <https://doi.org/10.62124/kluhfd.1360506>
- Koç, İ. (2004) Türkiye'de çocukların nüfusa kayıt olmamasını etkileyen değişkenler ve nüfusa kayıtlı olmaya geçiş süreci. *Nüfusbilim Dergisi*, 26(1), 35-44.
- Koç, İ., ve Eryurt, M. A. (2010). Türkiye'de beş yaş altındaki çocukların nüfusa kayıt olma durumları: 1993-2008. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 53(2), 114-121.
- Kofler-Westergren, B., Klopff, J., and Mitterauer, B. (2010). Juvenile delinquency: Father absence, conduct disorder, and substance abuse as risk factor triad. *International Journal of Forensic Mental Health*, 9(1), 33-43. <https://doi.org/10.1080/14999013.2010.483345>
- Kolburan, Ş. G. (2020). Bir sinema filmi üzerinden çocuk ve suç: Bir dönüşüm öyküsü. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 17(1), 82-90. <https://doi.org/10.5336/forensic.2019-72828>
- Korkmaz, M. N., ve Erden, G. (2010). Çocukları suç davranışına yönelten olası risk faktörleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 76-87.
- Kurt, S. (2016). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve Türkiye uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(36), 99-127. <https://doi.org/10.21560/spcd.28915>
- Kurtdede-Fidan, N., ve Özaydın, A. (2019). Ebeveynlerin çocuk haklarına ilişkin metaforik algıları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 361-378.
- Lansdown, G., Jimerson, S. R., and Shahrooz, R. (2014). Children's rights and school psychology: Children's right to participation. *Journal of School Psychology*, 52(1), 3-12. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2013.12.006>
- Levent, A. F. (2011, Şubat, 25-27). Üstün yetenekli çocuklara devletin sunması gereken haklar. *Birinci Türkiye Çocuk Hakları Kongresi*. Tam Metin Bildirileri (ss. 85-102). Çocuk Vakfı, İstanbul.
- Levent, A. F., ve Dönmez-Övür, M. (2019). *Eğitim hukuku*. Ankara: Nobel Akademi.
- Livingstone, S., and Bulger, M. (2014). A global research agenda for children's rights in the digital age. *Journal of Children and Media*, 8(4), 317-335. <https://doi.org/10.1080/17482798.2014.961496>
- Loeber, R., and Stouthamer-Loeber, M. (1986). Family factors as correlates and predictors of juvenile conduct problems and delinquency. *Crime and Justice*, 7, 29-149. <https://doi.org/10.1086/449112>
- Lokmanoğlu, E., Çakmakaya, B. Y., Altun, Z., Yıldırım, F. (2024). Sosyal medya bağlamında suça sürüklenen çocukların incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(112), 2149-2157. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14045242>

- Lundy, L. (2012). Children's rights and educational policy in Europe: The implementation of the united nations convention on the rights of the child. *Oxford Review of Education*, 38(4), 393-411. <https://doi.org/10.1080/03054985.2012.704874>
- Lundy, L. (2019). "İfade hakkı" yeterli değil: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi 12. maddenin kavramsallaştırılması. *Çocuk ve Medeniyet*, 4(8), 87-106.
- MacLachlan, A., McMellon, C., and Inchley, J. (2023). Public mental health during the covid-19 pandemic: Impacts on children's rights. *The International Journal of Human Rights*, 27(9-10), 1406-1425. <https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2057958>
- Morrison, F., and Houghton, C. (2023). Children's human rights in the contexts of domestic abuse and covid-19. *The International Journal of Human Rights*, 27(9-10), 1353-1368. <https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2057963>
- Nisar, M., Ullah, S., Ali, M., and Alam, S. (2015). Juvenile delinquency: The influence of family, peer and economic factors on juvenile delinquents. *Applied Science Reports*, 9(1), 37-48. <https://doi.org/10.15192/PSCP.ASR.2015.9.1.3748>
- Okumuş, H., Karakuş, M., Çakır, L., Enginyurt, Ö., ve Özer, E. (2016). Ordu ilinde 2010-2014 yılları arasında suça sürüklenen çocukların değerlendirilmesi. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 8(5), 35-39.
- Öğüt, O., Dursun, Y., Şişmanlar, Ş. G., Coşkun, A., ve Sarı, U. (2020). Suça sürüklenen çocukların sosyo-demografik özellikleri, algılanan aile işlevselliğinin ve anne-baba tutumlarının suça sürüklenme üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(5), 531-536.
- Öngören, H., ve Katılmış, A. (2021). Çocukları suça iten nedenler ve alınması gereken önlemler: İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü görevlilerinin görüş ve değerlendirmeleri. *Çocuk ve Medeniyet*, 6(11), 83-108. <https://doi.org/10.47646/CMD.2021.235>
- Öter, A. (2018). Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenlerine sosyolojik bir bakış (Antalya örneği). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7(21), 739-769.
- Özcan, G. (2023). Çocuk hakları ihlali ve çocuk istismarı açısından çocuk youtube kanalları. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 64-72.
- Öztürk, B., ve Erkul, H. (2023). İnsan hakları açısından çocuk suçluluğu üzerine nitel bir araştırma. *TroyAcademy*, 8(3), 262-295. <https://doi.org/10.31454/troyacademy.1279473>
- Öztürk, D. (2016). Hukukta çocuk kavramı. Z. Meray (Ed.) *Çocuk hakları* (ss. 17-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan, K. B., ve Acar, Y. B. (2009). Çocuklar ve eğitimde dışlanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(2), 27-38.
- Pelit, K., ve Alkan, M. F. (2022). Suça sürüklenen çocukların sosyo-demografik ve suç özelliklerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 51-65. <https://doi.org/10.55109/tushad.1028919>

- Picton-Howell, Z. (2023). The unintended consequences of school closures during covid-19 on children and young people's physical health rights-what are they and how can they be mitigated?. *The International Journal of Human Rights*, 27(9-10), 1442-1457. <https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2057956>
- Polat, B. D., Ersoy, Ö. A., ve Toran, M. (2017). Çocuk Katılımı Farkındalık Ölçeği (ÇKFÖ): Ölçek geliştirme, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 186-215. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720171241>
- Remschmidt, H., and Walter, R. (2010). What becomes of delinquent children? results of the marburg child delinquency study. *Deutsches Ärzteblatt International*, 107(27), 477-483. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2010.0477>
- Ruiz-Casares, M., Collins, T. M., Tisdall, E. K. M., and Grover, S. (2017). Children's rights to participation and protection in international development and humanitarian interventions: Nurturing a dialogue. *The International Journal of Human Rights*, 21(1), 1-13. <https://doi.org/10.1080/13642987.2016.1262520>
- Ryan, J. P., and Testa, M. F. (2005). Child maltreatment and juvenile delinquency: Investigating the role of placement and placement instability. *Children and Youth Services Review*, 27(3), 227-249. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2004.05.007>
- Ryan, J. P., Williams, A. B., and Courtney, M. E. (2013). Adolescent neglect, juvenile delinquency and the risk of recidivism. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 454-465. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-9906-8>
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256. <https://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sarı, S. A., Çiçek, A. U., Bütün, C., ve Yıldırım, A. (2019). Sivas ilinde suça sürüklenen çocuk olguların sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Adli Tıp Bülteni*, 24(3), 177-182. <https://doi.org/10.17986/blm.20192450173>
- Saruç, S., ve Güneş, D. K. (2014). Suça sürüklenen çocuklar hakkında hazırlanan sosyal inceleme raporlarının mahkeme kararlarına etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 109-132.
- Sayın, H. (2021). Kaos ve kozmos arası gelgitler. *Göç Dergisi (GD)*, 8(3), 461-477. <https://doi.org/10.33182/gd.v8i3.740>
- Schroeder, R. D., Osgood, A. K., and Oghia, M. J. (2010). Family transitions and juvenile delinquency. *Sociological Inquiry*, 80(4), 579-604. <https://doi.org/10.1111/j.1475-682X.2010.00351.x>
- Serin, H. (2019). Sosyal medyada çocuk hakları ihlalleri: Ebeveynler ve öğretmenler farkında mı? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 1005-1031. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.555107>

- Sharma, S., Sharma, G., and Barkataki, B. (2015). Family and social factors as predictors of drug misuse and delinquent behavior in juveniles. *International Medical Journal*, 22(4), 237-240.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75. <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>
- Simões, C., Matos, M. G., and Batista-Foguet, J. M. (2008). Juvenile delinquency: Analysis of risk and protective factors using quantitative and qualitative methods. *Cognitie, Creier, Comportament/Cognition, Brain, Behavior*, 12(4), 389-408.
- Singh, A., and Kiran, U. V. (2012). Effect of single parent family on child delinquency. *International Journal of Science and Research*, 3(9), 866-868.
- Şen, A. (2021). İnsan hakları, çocuk hakları ve insan hakları eğitimi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 462-482. <https://doi.org/10.18039/ajesi.742558>
- Şentuna, T. (2023). Çocuk suçluluğunun toplumsal soruna dönüşmesinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7(4), 68-90. <https://doi.org/10.30830/tobider.sayi.16.5>
- Şentürk, Ş. (2018). Suça sürüklenmiş çocukların sosyo-demografik özellikleri ana-baba tutumları ve suçun nedenleri (Amasya örneği). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 38-48.
- Şentürk-Dizman, Z. (2023). Türkiye'de suça sürüklenen çocukların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 1153-1169. <https://doi.org/10.35826/ijoess.3351>
- Tan, B. P., Zuraini, J. O., and Noor-Banu, M. N. (2019). Examining family and school factors as predictors of delinquency: A study of juvenile offenders, at-risk students, and low-risk students in Malaysia. *Asian Social Work and Policy Review*, 13(2), 146-158. <https://doi.org/10.1111/aswp.12165>
- Tekgöz-Obuz, A. (2019). Suça sürüklenen ve hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocukların suça sürüklenme nedenleri: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(67), 630-641. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3750>
- Tekin, H. H., ve Kaya-Kılıç, A. (2020). Sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismar vakaları ile karşılaşma durumları, bildirim yükümlülükleri ve eğitim gereksinimleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(2), 85-94. <https://doi.org/10.17942/sted.567336>
- Tisdall, E. K. M., and Cuevas-Parra, P. (2022). Beyond the familiar challenges for children and young people's participation rights: the potential of activism. *The International Journal of Human Rights*, 26(5), 792-810. <https://doi.org/10.1080/13642987.2021.1968377>

- Tisdall, E. K. M., and Morrison, F. (2023). Children's human rights under covid-19: learning from children's rights impact assessments. *The International Journal of Human Rights*, 27(9-10), 1475-1491. <https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2036135>
- Turhan, E. H. (2022). Türk sinemasında çocuk yoksulluğu: “Zıkkımın Kökü” filmi örneği. *Türkiye Film Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 97-108.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 117-140. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227323>
- TÜİK (2024). Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri, Erişim tarihi: 18.11.2025, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2024-53989>
- Türk, B. (2023). Çocuk istismarı ve ihmali perspektifinden Kefernahum filminin analizi *The Journal of Academic Social Science*, 11(138), 114-122. <https://doi.org/10.29228/ASOS.68206>
- Türkyılmaz, M., ve Kuş, Z. (2014). İlköğretim 100 temel eserde çocuk hakları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 39-63.
- Uğurlu, E. G. (2022). Çocuk filmlerine hak temelli yaklaşım. E. G. Uğurlu ve B. Ünal (Eds.) *Ulusal Film Çalışmaları Sempozyumu Tam Metin Bildirileri Kitabı* (ss. 151-162). Ankara: Nobel Akademi.
- Uğurlu, Z., ve Gülsen, İ. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-24. <https://doi.org/10.20860/ijoses.40982>
- UNICEF (2004). Çocuk haklarına dair sözleşme, Erişim tarihi: 12.03.2025, https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarınaDairSözleşme.pdf
- UNICEF (2007). Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları, Erişim tarihi: 12.03.2025, <https://www.unicef.org/turkiye/media/3966/file/%C3%87OCUK%20HAKLARI%20VE%20GAZETEC%C4%B0L%C4%B0K%20UYGULAMALARI%20HAK%20TEMLL%C4%B0%20PERSPEKT%C4%B0F.pdf>
- UNICEF (2017). Dünyada her 5 çocuktan 1'i okula gidemiyor! Erişim tarihi: 12.03.2025, <https://www.unicefturk.org/yazi/okulagitmeyen>
- Walters, G. D. (2022). Delinquency between siblings: a meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 67, 101792. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101792>
- van der Put, C. E., and Assink, M. (2024). Interrelatedness of family and parenting risk factors for juvenile delinquency: a network study in US and Dutch juveniles. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 69(8), 941-962. <https://doi.org/10.1177/0306624X241240697>
- Yüksel, T. (2019). Bir üniversite hastanesi çocuk psikiyatrisi polikliniğinde değerlendirilen suça sürüklenen çocuklar. *Dicle Tıp Dergisi*, 46(3), 559-565. <https://doi.org/10.5798/dicletip.620603>

- Zorbaz, O., ve Bilge, F. (2019). Suça sürüklenen çocukların değerlendirilmesinde ekolojik sistem yaklaşımının kullanımı: olgu sunumu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 793-813. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.506405>
- Zorlu, S. E., ve Bilgin, S. (2024). Çocuk hakları, tarihî gelişimi ve çocuk suçluluğu. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 23(2), 763-780. <https://doi.org/10.21547/jss.1403984>